

Dokument 17

(2012–2013)

Årsrapport til Stortinget
fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale
parlamentariske forsamlinger

**Årsrapport fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale
parlamentariske forsamlinger for 2012**

Innhold

	Side
Årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2012	5
Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for 2012	9
Årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2012	13
Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2012	17
Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2012	19

Dokument 17

(2012–2013)

Årsrapporter til Stortinget
fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2012

Innledning

Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for valgperioden 2009–2013 består av følgende representanter:

Medlemmer

Svein Roald Hansen (A), leder
Harald T. Nesvik (FrP), nestleder
Laila Gustavsén (A)
Laila Marie Reiertsen (FrP)
Jan Tore Sanner (H)
Gina Knutson Barstad (SV)¹
Rannveig Kvifte Andresen (SV)

Varamedlemmer

Steinar Gullvåg (A)
Irene Johansen (A)
Kåre Simensen (A)
Jørund Rytman (FrP)
Torgeir Trældal (FrP)
Nikolai Astrup (H)

Siri A. Meling (H)
Geir Pollestad (Sp)/Janne Sjelmo Nordås (Sp)²
Laila Dávøy (KrF)
Borghild Tenden (V)

¹ I mars 2012 gikk Gina Knutson Barstad (SV) ut av delegasjonen og ble erstattet av Rannveig Kvifte Andresen (SV)

² I november 2011 gikk varamedlem Geir Pollestad (Sp) ut av delegasjonen og ble erstattet av Janne Sjelmo Nordås (Sp)

Delegasjonen deltar i tre parlamentarikerkomiteer: «Committee of Members of Parliament of the EFTA Countries», forkortet EFTA CMP, som består av representanter for nasjonalforsamlingene i de fire EFTA-statene Norge, Island, Liechtenstein og Sveits; «Committee of Members of Parliament of the EFTA States», forkortet EFTA MPS, som utgjøres av folkevalgte fra de tre EFTA-statene som er med i EØS (Norge, Island og Liechtenstein); og «EEA Joint Parliamentary Committee», forkortet EEA JPC, hvor også folkevalgte fra Europaparlamentet møter. Sistnevnte komité omfatter i utgangspunktet tolv representanter med stemmerett fra Europaparlamentet, og et tilsvarende antall fra EFTA-landene som er med i

EØS, hvorav seks fra Norge. Sveits har observatørstatus i EFTA MPS og EEA JPC. I praksis møter EFTA CMP og EFTA MPS som én komité.

Stortinget legger vekt på behandling av europaspørsmål. Dette er i samsvar med målet om en aktiv politikk overfor EU som et enstemmig Storting i 2007 gikk inn for i sin behandling av St.meld. nr. 23 (2005–2006) Om gjennomføring av europapolitikken (jf. Innst. S. nr. 115 (2006–2007)). En bestreber seg på å skaffe bred informasjon om aktuelle saker og tidlig involvering. Utenriksministeren gir Stortinget halvårlige redegjørelser om EØS-samarbeidet og generelle europapolitiske spørsmål, etterfulgt av debatt. Man jobber også målrettet for økt involvering

av de faste komiteene i EU-spørsmål og økt deltakelse i relevante møter i Europaparlamentet og interparlamentariske møter i formannskapslandene.

17. januar 2012 kom NOU 2012:2 Utenfor og Innenfor – Norges avtaler med EU, som ble etterfulgt av Meld. St. 5 (2012–2013) i oktober. Begge er blitt drøftet av EFTA-parlamentarikerkomiteene på ulike møter som en del av fokuset de har hatt på den pågående evalueringen av EØS-avtalen.

Med tanke på en ytterligere forsterkning av kontaktene mellom Europaparlamentet og norske folkevalgte etablerte Stortinget i 2010 et eget kontor i Norway House i Brussel, Stortingets Brusselkontor. En medarbeider i Internasjonal avdeling bistår Stortingets organer i kontakten mot Europaparlamentet. Kontoret ble i desember ytterligere forsterket ved at presidenten i Europaparlamentet, Martin Schulz, under sitt besøk på Stortinget i forbindelse med utdelingen av Nobels fredspris tilbød Stortinget et fast kontor i Europaparlamentets bygning.

Delegasjonen benyttet i 2012 aktivt de ulike møteplasser og muligheter for kontakt med europaparlamentarikere med hensyn til aktuelle EU- og EØS-relevante saker.

EFTA-parlamentarikerkomiteene

EFTA-parlamentarikerkomiteenes oppgave er å drøfte EFTA-samarbeidets og EØS-avtalens utvikling, samt et vidt spekter av aktuelle europa- og handelspolitiske saker. De virker som et konsultativt organ overfor EFTAs ministerråd og EØS-rådet. Man drøfter også den politiske utviklingen i de fire EFTA-statene. Formannskapet i EFTA-parlamentarikerkomiteene ruller mellom de nasjonale delegasjonene. CMP-komiteen ble i 2012 ledet av den sveitsiske delegasjonslederen, Kathy Riklin, og MPS-komiteen av den liechtensteinske delegasjonslederen, Harry Quaderer. Det er komiteens formannskap, bestående av leder og nestleder i hver delegasjon, som deltar i byråmøtene.

Parlamentarikerkomiteen møter hver vår og høst EFTAs ministerråd. Fra Norge stiller nærings- og handelsministeren som i Norge har ansvaret for EFTAs frihandelsavtaler, Det er utenriksministrene som deltar fra de andre EFTA-landene. Her diskuteres EFTAs frihandelsforhandlinger. Dette gir parlamentarikerne muligheten for innspill til EFTA-ministrene og deres strategi vis-à-vis partnerland og avtalenes innhold.

Komiteen har de siste 4 årene også møtt EØS/EFTA-ministrene til samtaler om EØS-saker i forbindelse med EØS-rådet hver høst. Her deltar Norge med utenriksministeren. Disse møtene, som først ble introdusert i 2009, har styrket den parlamentariske og politiske dialogen i EØS.

Videre avholdes som regel to årlige møter mellom parlamentarikerkomiteen og EFTAs rådgivende komité for arbeidslivets parter.

I tillegg til de faste møtene har EFTA-parlamentarikerkomiteen de siste årene også besøkt land av relevans i frihandelssammenheng, såkalt tredjelandsbesøk. Besøkene legges til land det er aktuelt å inngå frihandelsavtaler med. De gir frihandelspolitikken i EFTA en tydeligere parlamentarisk dimensjon. Besøkene organiseres i tett samarbeid med myndighetene. Dette forankrer parlamentarikerne aktiviteter i pågående forhandlingsprosesser, med særlig vekt på ratifisering av avtalene. Fra norsk side deltar delegasjonsleder og nestleder. I 2012 besøkte komiteen Indonesia.

EØS-parlamentarikerkomiteen

EØS-parlamentarikerkomiteen «skal ved dialog og debatt bidra til en bedre forståelse mellom Felleskapet og EFTA-statene på de områder som omfattes av denne avtale» (EØS-avtalens artikkel 95). Komiteen «kan gi uttrykk for sine synspunkter i form av rapporter eller resolusjoner». Den skal «særlig behandle EØS-komiteens årsberetning [-] om hvordan avtalen virker og utvikler seg». Under hvert møte i Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen drøftes således ulike utviklingstrekk ved og konsekvenser av EØS-avtalen. Denne komiteen omtales gjerne som EEA JPC, «EEA Joint Parliamentary Committee».

Forut for disse møtene utformes som regel rapporter og resolusjoner som det votes over i møtene. Oppfølgingen av resolusjoner vedtatt under de foregående EØS-parlamentarikermøtene diskuteres også. I 2012, som i tidligere år, stod evalueringen av EØS-avtalen sentralt. Komiteen fikk også gjennomslag for sitt arbeid og resolusjonsforslag om at de nasjonale parlamentene i EØS/EFTA-landene bør motta Europakommisjonens lovforslag samtidig som de legges frem og sendes til de nasjonale parlamentene i EUs medlemsland. Man ble enige om en ordning hvor Stortinget og de andre nasjonale parlamentene i EØS/EFTA-landene mottar Kommisjonens lovforslag via EFTA-sekretariatet i Brussel.

I 2012 ble Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen ledet av Pat Gallagher, Irland, med Harry Quaderer (Liechtenstein) som nestleder. EFTA-landene og Europaparlamentet har annet hvert år formannskapet i denne komiteen.

Delegasjonens virksomhet i 2012

Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og til Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen har i 2012 deltatt på følgende møter:

6. februar, Brussel, Belgia

CMP/MPS-MØTE

Utviklingen i EU og samarbeid med EFTA-landene på justisområdet sto sentralt, med særlig vekt på det nye mandatet i Lisboa-traktaten til de nasjonale parlamentene i EU å kontrollere Europol og Eurojust. Dette var spesielt viktig siden EFTA-landene også er med i dette samarbeidet. Den økonomiske krisen i EU og utviklingen mot en mer felles økonomisk politikk ble også belyst, samt den pågående evalueringen av EØS-avtalen og utviklingen i frihandelsforhandlingene mellom EFTA og Indonesia.

6.–10. februar, Jakarta, Indonesia

CMP TREDJELANDSREISE

EFTA-landene innledet forhandlinger med Indonesia om en frihandelsavtale i januar 2011, og en delegasjon fra EFTA CMP avla i februar 2012 et besøk til landet for å støtte opp under forhandlingene, med særlig oppmerksomhet på den rollen de nasjonale parlamentene vil spille i ratifiseringen av avtalen. Fra Norge deltok delegasjonsleder Svein Roald Hansen, og nestleder Harald Nesvik. De understreket at Indonesia var et land som kombinerte økonomisk vekst med demokrati og som det var viktig for Norge å utvide kontaktene med. Fra indonesisk side ble det gitt uttrykk for viktigheten av en omfattende partnerskapsavtale som inkluderer kapasitetsbygging og økte standarder i indonesisk produksjon.

2.–4. mai, Akureyri, Island

EEA JPC-MØTE

Den årlige rapporten om EØS-avtalen og den felles transportpolitikken i EU sto sentralt på møtet, som Island ved delegasjonsleder Arní Thor Sigurdsson var vertskap for. Komiteen drøftet også en rapport om EØS-avtalen i lys av utviklingen i EU etter Lisboa-trakten og den norske evalueringen av EØS-samarbeidet (NOU 2012:2 Utenfor og innenfor – Norges avtaler med EU). Videre fikk komiteen redegjørelser fra EUs utenrikstjeneste, det danske EU-formannskapet, EFTAs overvåkingsorgan og det islandske EFTA-formannskapet. Europaparlamentarikere fra Bulgaria, Irland, Polen, Sverige og Tsjekkia deltok, i tillegg folkevalgte fra EFTA-landene. Tre resolusjoner ble vedtatt: Annual Report on the Functioning of the EEA Agreement in 2011, The Review of the EEA, og The White Paper on a Single European Transport Area.

28.–29. juni, Gstaad, Sveits

CMP/MPS-MØTE

*Møte mellom CMP og EFTA-ministrene**Møte mellom CMP og EFTA-rådgivende komité*

Frihandel, fri bevegelse av arbeidstakere innenfor EØS og mellom Sveits og EU, og nasjonale politiske spørsmål i EFTA-landene sto sentralt på møtene. I møtet med EFTA-ministrene ble det orientert om utviklingen i EFTA. Parlamentarikerne fikk anledning til å diskutere relevante politiske spørsmål med ministrene, med særlig søkelys på fremtidige prioriteringer for nye avtaler og demokratiske utfordringer i forbindelse med forhandlingene med Russland, Kasakhstan og Hviterussland. En samarbeidsavtale med Georgia ble også undertegnet i forbindelse med ministermøtet.

12. november, Genève, Sveits

CMP/MPS-MØTE

Møte mellom CMP og EFTA-ministrene

EFTA-parlamentarikerkomiteen fortsatte sin debatt om fri bevegelse av arbeidstakere innenfor EØS og mellom Sveits og EU. En resolusjon knyttet til rapporten fra juni-møtet ble vedtatt. Det ble også gitt orienteringer om nasjonale politiske spørsmål i EFTA-landene inkludert skattereform i Sveits, og valg i Liechtenstein og Island. I møtet med ministrene ble det orientert om utviklingen i EFTA. Parlamentarikerne fikk videre en orientering om EFTAs forhandlinger med land i Sentral-Amerika som forberedelse for delegasjonsbesøket dit i januar 2013.

26.–27. november, Brussel, Belgia

CMP/MPS-MØTE

*Møte mellom CMP/MPS og EFTA Forum for lokalt og regionalt folkevalgte**Møte mellom CMP/MPS, EFTA konsultative komité, og EØS/EFTA-ministrene**MPS Bureau-møte**EEA JPC-møte*

På dagsordenen sto blant annet en orientering fra Europakommisjonen på den andre handlingsplanen for det indre marked. Dette ga representantene mulighet til å diskutere nye tiltak direkte med EU. For andre gang ble det avholdt møte mellom EFTA parlamentarikerkomiteen og Forum for lokalt og regionalt folkevalgte hvor fri bevegelse av arbeidstakere i EØS og EFTA-deltakelse i nye EU-programmer ble diskutert. I møtet med EØS/EFTA-ministrene ble det orientert om utfallet av EØS-rådsmøtet, etterfulgt av en debatt om aktuelle EØS-saker. På møtet til EFTA MPS-byrået ble en uttalelse om ESAs

budsjettforslag for 2013 vedtatt (dette er noe byrået er tillagt å gjøre hvert år på basis av avtaler knyttet til EØS-avtalen). I EEA JPC-møtet fortsatte representantene diskusjonen om aktuelle EØS-saker, denne gang med sine kollegaer i Europaparlamentet. Komiteen var også til stede i Europaparlamentet da presidenten i Det europeiske råd og i Europakommisjonen, Herman Van Rompuy og José Manuel Barroso, redegjorde for utfallet av EU-toppmøtet uken før. Komiteen vedtok fire rapporter på møtet: *The Reform of EU Common Fisheries Policies*, *The future of the EU energy policy and its implications for the EEA*, *EEA EFTA States' participation in EU agencies*, og *EU programmes 2014–2020 and the participation of the EEA EFTA States*.

Delegasjonens virksomhet i 2013

Island har formannskapet i EFTA-parlamentarikerkomiteene i 2013. Det er også EFTA-siden som

har formannskapet i Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen.

Evalueringen av EØS-avtalen vil fortsatt være et sentralt tema for EFTA/EØS-komiteene i 2013, særlig på bakgrunn av EEAS og Europakommisjonens arbeidsdokument og Rådets konklusjoner fra desember 2012, den planlagte interne debatten i Rådet våren 2013, og de forutsatte samtaleene med EFTA-siden i EØS-rådet i juni 2013. Andre aktuelle saker for EFTA/EØS-parlamentarikerkomiteene vil blant annet være transportpolitikk (jernbane, maritimt), den sosiale dimensjon i det indre marked og nye statsstøtteregele.

EFTA/EØS-delegasjonen vil videre delta på tredjelandstreisen til Sentral-Amerika (Costa Rica og Panama) 20.–25. januar, EEA JPC-møtet i Brussel 29.–30. mai og CMP/MPS-møtet i Trondheim 24.–25. juni. Sistnevnte vil også inkludere møter med EFTAs rådgivende komité og EFTAs ministerråd.

Oslo, den 6. mars 2013

Svein Roald Hansen

delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for 2012

Innledning

Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for valgperioden 2009–2013 består av følgende representanter:

Medlemmer

Ingrid Heggø (A), leder
Øyvind Vaksdal (FrP), nestleder
Truls Wickholm (A)
Gunnar Gundersen (H)

Personlige varamedlemmer

Kari Henriksen (A)
Mette Hanekamhaug (FrP)
Aksel Hagen (SV)
Anne Tingelstad Wøien (Sp)

Personlig varamedlem for Ingrid Heggø var opprinnelig Hadia Tajik (A). I stortingsvedtak av 9. oktober 2012 erstattet Kari Henriksen (A) Tajik for den resterende del av stortingsperioden 2009–2013.

Generelt

IPU ble etablert i 1889 og er den eneste verdensomspennende parlamentarikerforsamlingen, med medlemmer fra 162 land. Forsamlingen arbeider for å fremme fred og samarbeid og utviklingen av representativt demokrati. Tiltak for å hjelpe kvinner inn i parlamenter og på politiske arenaer har høy prioritet. IPU's arbeidsmåter er erfaringsutveksling og informasjonsspredning mellom parlamentene, programmer iverksatt av IPU's sekretariat, og å legge til rette for parlamentarisk engasjement i viktige internasjonale spørsmål. I IPU er det etablert tre faste komiteer for henholdsvis fred og internasjonal sikkerhet, for bærekraftig utvikling, finansiering og handel, og for menneskerettigheter og demokrati. I tillegg finnes det tematiske komiteer, bl.a. en komité for FN-spørsmål og en komité for Midtøsten-spørsmål.

Det finner sted to årlige sesjoner, én om høsten og én om våren. Det er den sistnevnte, hvor det utarbeides resolusjoner som vedtas i plenum, som er den mest betydningsfulle.

Medlemsmassen omfatter nasjonalforsamlinger av mange former og avskygninger med bakgrunn i landenes historie, tradisjoner og særtrekk. Definisjonen av demokrati, demokratiske valg og representativitet kan ligge et stykke unna det vi er vant med i Nord-Europa, noe som gjør IPU til en interessant og til tider utfordrende arena for parlamentarisk dialog.

Hovedspørsmål

Den vanskelige økonomiske situasjonen i mange medlemsland medførte i 2011 heftig debatt om størrelsen på kontingentene og gjorde at IPU's nye stra-

tegi for 2012–2017, «bedre parlamenter, sterkere demokratier», fikk en noe trang fødsel: snarere enn en budsjettøkning, som var IPU-sekretariatets opprinnelige plan, gikk man inn i 2012 med et redusert budsjett. Deler av inntektsbortfallet ble imidlertid kompensert med frivillige bidrag. IPU har som ambisjon å øke de frivillige bidrag i årene fremover, om det er fra parlamenter eller andre institusjoner.

Selv om den nye strategien nå implementeres, pågår det en stadig debatt om satsingsområder og intern organisering. Det ble i 2012 vedtatt endringer i arbeidsmåten til komiteen for parlamentarikeres menneskerettigheter, for å gjøre den mer målrettet. Det er også foreslått reformer i organiseringen av de tre hovedkomiteene.

IPU har i en årrekke gitt støtte til parlamentarisk kapasitetsbygging i land med svake og/eller nye demokratier. De senere tids omveltninger i Nord-Afrika og Midtøsten har medført økt oppmerksomhet mot denne delen av verden, og i 2012 dro land som Egypt og Tunisia nytte av slik støtte. I Myanmar startet IPU og UNDP i fellesskap opp et program for å styrke parlamentet i kjølvannet av de nylige reformene.

Vårsesjonen, 126. konferanse i Kampala

Vårsesjonen er den mest omfattende av de to årlige sesjonene. Det gjennomføres plenumsmøter og møter i Rådet, Eksekutivkomiteen, de tre faste komiteene, komiteen for kvinnespørsmål og en rekke andre komiteer. Konferansen i Kampala fant sted 31. mars–5. april, og Stortinget stilte med fem representanter. For å styrke delegasjonens kompetanse på helsespørsmål, et hovedtema på dagsordenen til komiteen for demokrati og menneskerettigheter, var et av medlemmene i delegasjonen utpekt av helse- og omsorgskomiteen.

Hoveddebatten var viet temaet «parliaments and people: bridging the gap». Viktigheten av å skape legitimitet i folket for parlamentenes virksomhet og videre utvikling av parlamentenes funksjon og rolle, ble av mange fremholdt som sentrale utfordringer. Presidenten for Egypts parlament pekte på problemene som må håndteres i landet i tiden fremover. Det er behov for reformer både av valgordningen og beslutningsprosedyrene i parlamentet. Han uttrykte ønske om å samarbeide med IPU for å styrke parlamentets kapasitet. Delegasjonsleder Ingrid Heggøs innlegg dreide seg om politikernes ansvar for å ta valgene på alvor. Lav valgdeltakelse er et tegn på at de ikke opplever parlamentarikerne som forsvarere av deres interesser, fremholdt hun.

Sesjonens hastetema ble ikke overraskende situasjonen i Syria. Den endelige teksten krevde umiddelbar slutt på menneskerettighetsbruddene og tok til orde for rask implementering av alle relevante resolusjoner vedtatt av Den arabiske liga og FN.

De tre faste komiteene behandlet resolusjonsutkast på sine områder. Komiteen for fred og internasjonal sikkerhet drøftet viktigheten av godt styresett for å fremme fred og sikkerhet, med spesiell referanse til Nord-Afrika og Midtøsten. Øyvind Vaksdal holdt innlegg hvor han kritiserte syriske myndigheters framferd. Han viste også til kvinners rolle og fremholdt at godt styresett ikke lar seg gjøre dersom halvparten av befolkningen i praksis nektes innflytelse i politikken.

Komiteen for bærekraftig utvikling, finansiering og handel behandlet resolusjon om omfordeling av makt, ikke bare rikdom, og hvem som setter den internasjonale dagsordenen. Reformen av internasjonale organisasjoner slik at de i større grad reflekterer dagens politiske realiteter, og snarlig reform av FNs sikkerhetsråd, var viktige elementer. I innlegget til Truls Wickholm ble det uttrykt støtte til dette.

Komiteen for demokrati og menneskerettigheter utarbeidet resolusjon om tilgang til helse som en grunnleggende rettighet, med særlig vekt på parlamentenes ansvar for barne- og mødre helse. Iran ønsket å svekke ordlyden mht. kvinners rettigheter, men dette ble avvist i redaksjonskomiteen. Tove Karoline Knutsen fra helse- og omsorgskomiteen holdt innlegg hvor hun tok opp situasjonen for barn under to år. Flere delegater roste den norske bistanden på helseområdet.

I forkant av konferansen ble det kjent at et ugandisk parlamentsmedlem hadde fremmet forslag om å innføre dødsstraff for homoseksualitet. For å innhente mer kunnskap om dette hadde den norske delegasjonen før avreise til Kampala hatt møte med Landsforeningen for lesbiske og homofile. 12 Plus, den geopolitiske gruppen som omfatter Norge og andre vestlige og «likesinnede» land, sendte under

konferansen brev til den ugandiske parlamentspresidenten med oppfordring om at forslaget trekkes.

Truls Wickholm ble valgt inn som varamedlem i komiteen for Midtøsten-spørsmål, som har som mandat å fremme dialog mellom parlamentarikere i regionen. Komiteen planlegger besøk til Israel og Palestina.

I et møte med delegasjonen takket IPU's generalsekretær Anders B. Johnson for den norske støtten på 2 mill. kroner (fra Norad) til et program for kapasitetsbygging i parlamenter i utviklingsland når det gjelder helsespørsmål. Han uttrykte ønske om at støtten vil fortsette utover 2013.

Høstsesjonen, 127. konferanse i Quebec City

Sesjonen fant sted 21.–26. oktober. Fra Stortinget deltok fem representanter. Under høstsesjonen presenterer rapportørene i de tre faste komiteene sine utkast og mottar innspill og endringsforslag. Rapportene danner grunnlag for resolusjoner som vedtas under kommende års vårsesjon. Det valgte hastetemaet ble situasjonen i Mali. En resolusjonstekst om viktigheten av å gjeninnføre demokratisk styresett i hele landet, bringe den nordlige delen av landet under regjeringens kontroll – om nødvendig med militærmakt – og støtte til landets territoriale integritet, ble vedtatt.

Rapportørene i de faste komiteene presenterte rapporter om henholdsvis håndhevelse av ansvaret for å beskytte: parlamentenes rolle for å verne sivile liv (første komité), rettfærdig handel og innovative finansieringsmekanismer for bærekraftig utvikling (andre komité), og mediebruk, inkludert bruk av sosiale media, for å øke innbyggernes engasjement og styrke demokratiet (tredje komité). Det ble holdt norske innlegg i alle tre komiteer.

Kanadiske myndigheters immigrasjonsregler medførte at enkelte IPU-delegater fra Iran, Sudan og Syria fikk problemer med å reise inn i landet. Under konferansen besluttet Rådet at parlamenter kun kan påta seg rollen som vertskap for fremtidige sesjoner dersom en kan garantere at alle IPU-medlemmer innvilges visum.

Andre møter

Nestleder Øyvind Vaksdal, Truls Wickholm og Gunnar Gundersen deltok 6.–7. desember på den årlige parlamentariske høringen arrangert av IPU og FN med overskriften «parlamentariske tilnærminger til konfliktforebygging, forsoning og fredsbygging». Konferansen omfattet paneldebatter om bl.a. FN's og parlamenters rolle i freds- og forsoningsprosesser, erfaringene fra slike prosesser i Kenya, Sierra Leone og Øst-Timor, og FN-reform. I forkant av høringen fikk representantene en meget nyttig orientering om

aktuelle FN-spørsmål på den norske FN-delegasjonen.

Delegasjonens arbeid i 2013

Delegasjonen ønsker i IPU å bidra til debatt av transparens og antikorrupsjon, likestillingsspørsmål og vold mot kvinner, klima og miljøspørsmål, FNs tusenårsmål (spesielt mål 4 og 5) og videre utbre-

delse av parlamentarisk demokrati og menneskerettigheter. Norske erfaringer fra likestillingsarbeid og det å øke kvinnedeltakelsen i politikk og samfunns- liv, er ofte etterspurt i internasjonal sammenheng. Delegasjonen har informert IPU's sekretariat om at en gjerne kan forespørres om å bidra med foredragshol- der på konferanser om slike temaer.

Oslo, den 4. mars 2013

Ingrid Heggø

delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2012

Innledning

Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for valgperioden 2009–2013 består av følgende representanter:

Medlemmer

Erna Solberg (H), leder
Marit Nybakk (A), nestleder
Sverre Myrli (A)
Jan Arild Ellingsen (FrP)
Lars Egeland (SV)

Varamedlemmer

Tore Nordtun (A)
Christian Tybring-Gjedde (FrP)
Ivar Kristiansen (H)
Anne Tingelstad Wøien (Sp)
Hans Olav Syversen (KrF)

Komitévervene er fordelt som følger:

Komité

Politisk komité
Forsvars- og sikkerhetskomiteen
Komiteen for sivile dimensjoner av sikkerhet
Komiteen for økonomi og sikkerhet
Vitenskaps- og teknologikomiteen
Spesialgruppen for Middelhavsområdet og Midtøsten

Medlemmer

Erna Solberg (delegasjonsleder) og Marit Nybakk
Sverre Myrli og Lars Egeland
Christian Tybring-Gjedde og Anne Tingelstad Wøien
Tore Nordtun og Hans Olav Syversen
Jan Arild Ellingsen og Ivar Kristiansen
Jan Arild Ellingsen og Ivar Kristiansen

Generelt

NATOs parlamentariske forsamling (NATO PA) er en internasjonal organisasjon for parlamentarikere fra NATOs 28 medlemsland. I tillegg deltar 18 assosierte land og observatører fra 7 ytterligere land og diverse internasjonale organisasjoner. Forsamlingen ble opprettet i 1955 og har sekretariat i Brussel. Den ledes av en president som velges for 2 år. Det har utviklet seg en praksis med rotasjon mellom en nord-amerikaner, en europeisk konservativ og en europeisk sosialist. Den britiske sosialisten Hugh Bayley ble under det årlige møtet i Praha høsten 2012 valgt til ny president i forsamlingen.

Forsamlingens formål er å fremme NATOs målsettinger og bidra til større åpenhet om NATOs politikk. Den engasjerer seg på de fleste områder som dekkes av Atlanterhavspakten. Som ledd i arbeidet vedtar forsamlingen anbefalinger rettet til NATOs råd og medlemslandenes regjeringer og nasjonalforsamlinger. NATOs generalsekretær taler ofte under forsamlingens sesjoner og gir skriftlig svar på dens resolusjoner.

Sekretariatsfunksjonen for Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling ivaretas av Stortingets internasjonale sekretariat. Utenriksdepar-

tementet betaler årlig kontingent til forsamlingen etter anmodning fra Stortinget.

Alle medlemmer av Stortingets delegasjon deltar på forsamlingens arrangementer gjennom året, herunder vår- og høstsesjonene, komitémøter og seminarer. NATO PAs omfattende virksomhet gir mulighet til å styrke Stortingets kontakt med kollegaer på begge sider av Atlanteren i samtaler om forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål.

Hovedspørsmål

Tre viktige tema pekte seg ut som spesielt sentrale i forsamlingens arbeid i 2013 og var gjenstand for diskusjon i forskjellige fora gjennom hele året; (i) den økonomiske krisen i Europa og innvirkningen på de nasjonale forsvarsbudsjetter; (ii) transisjon og uttrekning av NATOs militære styrker fra Afghanistan; (iii) og utviklingen i Midtøsten og Nord-Afrika.

Et Europa i økonomisk krise, kutt i forsvarsbudsjetter og derigjennom en fare for svekkelse av de transatlantiske bånd stod høyt på forsamlingens agenda i 2012. Forsamlingen erkjenner at finanskrisen har ført til kutt i forsvarsbudsjettene i de fleste medlemsland og frykter at dette igjen vil begrense NATOs evne til å respondere på trusler som man kan forvente dukker opp i årene som kommer. Forsamlin-

gen advarte mot kutt i forsvarsbudsjettene og understreket at man må opprettholde et troverdig forsvarsforbruk også i en tid med økonomisk krise. Hvis man ikke klarer dette, risikerer man å underminere Alliansens vitale sikkerhetsrolle.

Som en følge av reduserte europeiske forsvarsbudsjetter fryktet forsamlingen at også de transatlantiske båndene vil svekkes og at USA vil miste interessen for Europa. I perioden 2008 og 2010 fant det sted en samlet nedgang på 5,4 pst. i forsvarsbudsjettene hos de europeiske allierte, hvilket utgjør USD 45 milliarder. På den annen side har USAs andel av de samlede forsvarsutgiftene i NATO økt til 77 pst. Det ble i forsamlingen påpekt at dette er en uforholdsmessig stor byrde for USA, at det ville kunne påvirke USAs holdning til sine europeiske allierte og at man risikerer å underminere grunnlaget for alliansen. Dette ble påpekt som spesielt farlig i en tid der USA synes å rette sin oppmerksomhet mot Asia.

Forsamlingen uttrykte igjen støtte til SMART-forsvar-konseptet. SMART-forsvar handler om hvordan nasjonale kapabiliteter og felleskapasiteter kan utvikles for å oppnå synergieffekt og de besparelsene som kan gjøres gjennom samkjøring og deling av forsvarsmateriell og styrker. Det ble under møtet i Praha fremholdt at vellykket iverksetting av SMART-forsvar til syvende og sist vil avhenge av medlemslandene. Det forutsetter tillit og vilje til å gjøre utstyr av stor betydning for forsvar av eget land tilgjengelig for alliansen og berører derfor spørsmål knyttet til nasjonal suverenitet og en allerede ujevn byrdefordeling i alliansen. Dette ble også understreket av president Lamers, som minnet om at SMART-forsvar ikke bare er en teknisk prosess, men også en mental øvelse. Han understreket under det årlige møtet i Praha at det er behov for et nytt tankesett og at det er nødvendig med politisk vilje og gjensidig tillit for å kunne sette kollektive interesser og solidaritet fremfor nasjonale interesser.

Økonomisk krise og forsvarsutgifter var også det sentrale tema i NATOs generalsekretær Anders Fogh Rasmussens taler til forsamlingen både under vårmøtet i Tallinn og under det årlige møtet i Praha 2012. Han understreket at parlamentarikere har en viktig rolle å spille med tanke på å sikre støtte til alliansens kollektive sikkerhetsagenda og at parlamentarikere har en viktig oppgave i å få både regjeringer og opinion til å forstå viktigheten av å investere i forsvar, selv i økonomiske krisetider.

ISAF-operasjonen i Afghanistan ble diskutert i forsamlingen og vurdert opp mot beslutningen under NATO-toppmøtet i Chicago i mai 2012, hvor man vedtok et veikart for uttrekning av styrkene fra Afghanistan. Planen er at afghanske sikkerhetsstyrker selv skal ta ansvaret for landets sikkerhet sommeren 2013 og at ISAF-kampstyrkene skal være trukket

ut innen utgangen av 2014. NATO vil opprette en ny operasjon i Afghanistan etter 2014, men da med fokus på rådgivning, opplæring og assistanse til afghanske sikkerhetsstyrker. I Praha anmodet forsamlingen i en resolusjon om at nasjonalt press og nasjonale politiske agendaer ikke måtte føre til at man forserte uttrekningen av sine styrker fra Afghanistan. Det ble understreket at man må vise solidaritet med sine allierte og at det er viktig å følge timeplanen man ble enig om under NATO-toppmøtet i Chicago.

Forsamlingen pekte videre på viktigheten av å støtte den økonomiske og sosiale utviklingen i Afghanistan også etter at militæroppdraget er over. Det er fortsatt mye å gjøre med hensyn til korrupsjon, styrking av de demokratiske institusjoner, rettsstaten og menneskerettigheter. Samtidig er det viktig at det ble stilt klare krav og forventninger til president Karzai og afghanske myndigheter om å bekjempe narkotikaproduksjonen i landet. Forsamlingen ble advart mot at Afghanistans opiumproblem nå var verre enn ved starten av NATOs oppdrag i landet i 2002, og det ble påpekt at opiumproduksjonen finansierer store deler av Talibans virksomhet. Man må derfor tenke nytt og søke nye løsninger for å bekjempe opiumproduksjonen.

Forsamlingen uttrykte også bekymring over den drastiske økningen i antallet innside-angrep i 2012, såkalte «green-on-blue» angrep, der personer fra afghanske sikkerhetsstyrker angriper egne eller ISAF-styrker. Man frykter at dette vil medføre en undergraving av moralen i troppene og vanskeliggjøre samarbeidet med de afghanske styrkene. Dette problemet kan også vanskeliggjøre militære bidrag til andre operasjoner i årene fremover.

Et volatilt og mangefasettert Midtøsten og Nord-Afrika fanget forsamlingens interesse også i 2012. Alt fra pågående konflikter, land i transisjon, stor uforutsigbarhet og storpolitisk dispuutt omkring atomvåpen preget diskusjonene.

Når det gjaldt transisjonslandene fra den arabiske våren, fremholdt forsamlingen at man har en egeninteresse i å arbeide for demokratisering og utvikling i regionen, da det er den beste garantien for bærekraftig stabilitet. Det ble påpekt at de pågående endringsprosessene gir mulighet til å etablere sterkere og mer likeverdig partnerskap med den arabiske verden. Samtidig ble det imidlertid understreket at fremveksten av militant islamisme må tas alvorlig. Forsamlingen vedtok derfor en resolusjon om støtte til nyvalgte parlamenter og nye demokratiske institusjoner i Midtøsten og Nord-Afrika.

Konflikten i Syria eskalerte i 2012. Den brutale krigen fortsetter med fare for vedvarende sekterisk oppsplitting og implikasjoner for nabolandene. Forsamlingen var enig om at internasjonal unnfalighet bidrar til å øke det syriske folkets lidelser og setter

den langsiktige regionale sikkerheten på spill. President Lamers fremholdt at kostnadene knyttet til internasjonal unnfallenhet øker for hver dag, ikke bare for Syria og regionen, men også for NATO-landene. NATO må gjøre mer for å bygge samhold mellom Syrias opposisjonsgrupper og hindre at jihadist-ekstremister får for stor innflytelse på en konflikt som utgjør en økende trussel for internasjonal sikkerhet. Forsamlingen anmodet i en resolusjon om økt press på Russland og Kina for at de skal støtte en robust sikkerhetsrådsresolusjon om Syria.

I Tunisia, Libya og Egypt ble overgangsprosessen beskrevet som skjøre. I Tunisia er grunnlovsarbeidet betydelig forsinket, man ser økende politisk og religiøs polarisering, økonomien har stagnert og man ser tegn til sosial uro. Transisjonen går likevel videre, om enn i rykk og napp. Det ble i deler av forsamlingen uttrykt skepsis til muslimbrødrenes agenda i Egypt og bekymring for den videre utviklingen i landet. Sahel-området kom også i fokus utover året, og da spesielt Nord-Mali, hvor militante islamistgrupper hadde tatt kontrollen over området. Forsamlingen tok til orde for at både afrikanske land og Europa engasjerer seg på både kort og lengre sikt for å løse konflikten i Mali, slik at ikke enda større deler av kontinentet destabiliseres.

Den amerikanske kongressrepresentanten David Scott advarte forsamlingen om økt risiko i Midtøsten for konflikt knyttet til Irans atomprogram. Han understreket at en militær intervensjon i Iran ikke var Washingtons foretrukne løsning, men at det ikke kunne utelukkes, spesielt hvis Israel skulle bli truet av iranske atomvåpen. Scott understreket at USA vil stå last og brast med sin allierte Israel, selv om det betyr bruk av militære midler. Kritiske røster blant parlamentarikerne mente at man ikke gjør nok for å finne en diplomatisk løsning og at en militær løsning ikke er den tilnærming man ønsker.

Forsamlingen har over tid uttrykt bekymring over den demokratiske utviklingen i Ukraina, Russland og Hviterussland, og denne bekymringen ble eksplisitt uttrykt i en resolusjon vedtatt under det årlige møtet i Praha. Når det gjelder Ukraina, er man spesielt bekymret med hensyn til fengslingen av tidligere regjeringspolitikere og deres behandling i fengsel. Forsamlingen har fordømt behandlingen av Julija Tymosjenko, har anmodet om at hun øyeblikkelig slippes fri og at hun tillates å reise utenfor Ukrainas grenser for medisinsk behandling. President Lamers besøkte Julija Tymosjenko i fengsel i juli 2012 for å vise forsamlingens støtte til henne og andre fanger som er ofre for politiserte rettsprosesser.

Med hensyn til Russland anerkjente man den positive og den historisk viktige utviklingen av en økende middelklasse og en modning av samfunnet. Man var likevel bekymret over den negative demo-

kratiske utviklingen i landet, og forsamlingen anmodet lederskapet i Russland om å respektere demokratiske prinsipper og å sikre medie- og borgerrettigheter. I relasjonen mellom NATO og Russland er missilforsvar fortsatt en brems. Temaet var gjenstand for diskusjon i et eget møte mellom NATO PA og Europaparlamentet høsten 2012.

I 2012 ble den norske diplomaten Mari Skåre utnevnt til spesialrepresentant for kvinner, fred og sikkerhet i NATO. Skåre kom fra stillingen som nestleder ved Den norske NATO-delegasjonen. Spesialrepresentanten vil følge opp implementeringen i NATO av prioriteringene i FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet og tilhørende resolusjoner. Stortingets delegasjon til NATO PA har over lang tid vært pådriver for denne agendaen i forsamlingen. Mari Skåre talte til forsamlingen under det årlige møtet i Praha. Delegasjonsleder Erna Solberg ønsket utnevnelsen av Skåre velkommen og håpet dette ville bidra til bedre resultater for NATOs arbeid med kvinners rettigheter og likestilling.

Under høstsessjonen ble Jan Arild Ellingsen gjenvalgt som leder av Vitenskaps- og teknologikomiteen, og Marit Nybakk ble gjenvalgt som leder av sosialistgruppen og gjenvalgt som leder av Politisk komiténs underkomité for NATO partnerskap.

Komitereise til Svalbard mai 2012

En gruppe parlamentarikere, bestående av medlemmer fra Vitenskaps- og teknologikomiteen og Økonomi- og sikkerhetskomiteen i NATO PA besøkte 8.–10. mai Svalbard. Delegasjonen var ledet av stortingsrepresentant Jan Arild Ellingsen, leder av NATO PAs Vitenskaps- og teknologikomité. Hensikten med besøket var å gi parlamentarikere i NATOs medlemsland en unik mulighet til å møte norske og internasjonale eksperter som sysler med et bredt spekter av arktiske utfordringer. Utgangspunktet for diskusjonene var den påvirkning klimaendringene har på de arktiske områder og de utfordringer og muligheter som følger med dette. Foruten en rekke interessante foredrag om Arktisk Råd, søk og redning, og rådende internasjonal rett i det arktiske området, besøkte delegasjonen Svalbard satellittstasjon, Universitetet på Svalbard og Barentsburg. Omkring tretti parlamentarikere deltok under besøket til Svalbard.

Forsamlingen ble også på slutten av året enig om en resolusjon som omhandler økonomiske muligheter, miljømessig ansvar og sikkerhetsinteresser i Arktis. Resolusjonen anmodet blant annet NATO-landene om å engasjere seg med viktige internasjonale partnere for å sikre at Arktis forblir et område med internasjonalt samarbeid heller enn et konfliktområde med rivalisering og høy spenning.

Delegasjonens arbeid i 2013

Vedtak gjort i Den faste komité under det årlige møtet i Praha 2012 legger klare føringer på forsamlingens arbeid i 2013. De utfordringer NATO blir stilt overfor på grunn av økonomisk krise og reduserte forsvarsbudsjetter vil bli et sentralt tema også i 2013. Seks rapporter om ulike sider ved temaet forventes utarbeidet av forsamlingen i løpet av året. Videre er det naturlig å følge transisjonsprosessen i Afghanistan i det som vil bli et kritisk år for NATO og ISAF, samt den videre utviklingen i Midtøsten og Nord-Afrika, der Mali synes å bli viktig. Delegasjonen vil

også arbeide for at forsamlingen opprettholder sitt fokus på kvinners rolle i freds- og stabilitetsbygging og sørge for at forsamlingen holdes oppdatert om hvordan dette arbeidet føres i NATOs hovedorganisasjon nå som Mari Skåre er utnevnt til spesialrepresentant for kvinner, fred og sikkerhet i NATO. Stortinget har også tatt på seg å arrangere forsamlingens årlige sesjon høsten 2015. Det forventes at planleggingen av denne sesjonen må begynne allerede i 2013 og at deler av delegasjonen involveres i dette arbeidet.

Oslo, den 1. mars 2013

Erna Solberg
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2012

Innledning

Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for valgperioden 2009–2013 består av følgende representanter:

Medlemmer

Akhtar Chaudhry (SV), leder
Morten Høglund (FrP), nestleder
Sigvald Oppebøen Hansen (A)
Susanne Bratli (A)
Åse Michaelsen (FrP)
Trond Helleland (H)

Personlige varamedlemmer

Erling Sande (Sp)
Bård Hoksrud (FrP)
Kari Henriksen (A)
Thomas Breen (A)
Geir Jørgen Bekkevold (KrF)
Peter Skovholt Gitmark (H)

Generelt

Leder for delegasjonen var opprinnelig Snorre Serigstad Valen (SV). I stortingsvedtak av 29. mars 2012 ble Akhtar Chaudhry valgt til erstatning for Valen for den resterende del av stortingsperioden 2009–2013.

OSSEs parlamentariske forsamling (OSSE PA) ble opprettet i 1991 og har en rådgivende funksjon overfor OSSEs ministerråd. Formålet er å bidra til interparlamentarisk dialog og samarbeid, fremme utviklingen av demokrati, bidra til konfliktforebygging og konfliktløsning, drøfte politiske tema av betydning for organisasjonen og etterse gjennomføringen av OSSEs vedtak. Den omfatter ca. 320 medlemmer fra 57 parlamenter. 5 land i Nord-Afrika og Midtøsten har status som middelhavspartnerland.

Forsamlingen spiller en sentral rolle i forbindelse med valgobservasjoner, hvor den samarbeider med OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR). Dens historiske grunnlag om dialog på tvers av skillelinjer fremstår som meget aktuelt i dagens Europa. Det er derfor viktig at norske parlamentarikere deltar i dette samarbeidet.

Det er etablert tre faste komiteer: for politiske og sikkerhetsmessige spørsmål, for økonomi, vitenskap, teknologi og miljøvern, og for demokrati, menneskerettigheter og humanitære saker. Forsamlingen har etablert ad hoc-komiteer som tar opp ulike situasjoner i OSSE-regionen, blant annet når det gjelder Hviterussland og Moldova.

OSSE PAs viktigste møte er hovedsesjonen, som finner sted tidlig i juli. Hovedsesjonen munner ut i en erklæring med resolusjoner. I tillegg arrangeres det et vintermøte i Wien, et høstmøte, og annethvert år en økonomisk konferanse.

Hovedspørsmål

Under vintermøtet i Wien 23.–24. februar var det særlig oppmerksomhet rundt møtet i komiteen for demokrati, menneskerettigheter og humanitære saker, som hadde invitert talere til å belyse konkrete og aktuelle menneskerettighetssaker, bl.a. «Magnitskysaken» i Russland og ukrainske myndigheters behandling av tidligere statsminister Julia Tymosjenko. Den første av disse dreier seg om Sergei Magnitsky, en russisk advokat som i 2008 kom på sporet av omfattende korrupsjon på høyt nivå. Han ble arrestert i november samme år, utsatt for mishandling, og døde i fengsel ett år senere. Saken har bidratt til å reise alvorlige spørsmål med hensyn til russiske myndigheters involvering i korrupsjon. Når det gjelder Julia Tymosjenko har ukrainske myndigheter blitt kritisert for å ha stått bak en politisert rettsprosess, som i 2011 resulterte i syv års fengsel etter påstått maktmisbruk i forbindelse med en gassavtale. Det har også vært bekymring med hensyn til hennes helsetilstand og hvordan hun behandles i fengsel.

Mange tok ordet i debatten etter hovedtalerne, deriblant delegasjonsleder Valen, og det ble uttrykt sterk bekymring for russiske og ukrainske myndigheters etterlevelse av sine forpliktelser på menneskerettighetsområdet. Det ble fastslått at gjennomføring av politiske agendaer gjennom rettsprosesser ikke er i tråd med OSSEs normer. Vintermøtet hadde også flere andre interessante debatter, bl.a. om fremtiden for konvensjonell nedrustning i Europa, og bekjempelse av terrorisme og kriminalitet. OSSEs høykommissær for nasjonale minoriteter, Knut Vollebæk, orienterte om sitt arbeid.

Den 21. hovedsesjonen fant sted i Monaco 5.–9. juli med hovedtemaet «OSSE – en region i endring». Som vanlig bidro de såkalte «supplementary

items», resolusjoner foreslått av forsamlingens egne medlemmer, til livlige debatter. Dette gjaldt ikke minst demokratisituasjonen i Ukraina, Magnitskysaken, og spørsmålet om å gi Palestina status som midelhavspartnerland. Begge de førstnevnte resolusjonene ble vedtatt, til tross for betydelig motstand fra hhv. den ukrainske og russiske delegasjonen. Resolusjonen om Palestina, foreslått av en islandsk parlamentariker, avstedkom kontroverser i komiteen for politiske spørsmål og sikkerhet. Både den israelske delegasjonen og representanter for palestinske selvstyremyndigheter (sistnevnte hadde blitt spesielt invitert til sesjonen av vertskapet) drev utstrakt lobbyvirksomhet i dagene før avstemningen. Resolusjonen ble ikke vedtatt.

Akhtar Chaudhry og Åse Michaelsen hadde fremmet resolusjonsforslag i forkant av sesjonen. Chaudhrys resolusjon dreide seg om truslene fra Irans atomprogram og ble behandlet i komiteen for politiske spørsmål og sikkerhet. Punktet om hvilke virkemidler en skal ta i bruk for å hindre landet i å skaffe seg atomvåpen, vakte debatt. Teksten understreket at utelukkende fredelige midler må benyttes. Enkelte delegater tok til motmæle og ville ikke utelukke bruk av noen virkemidler.

Michaelsens resolusjon om transnasjonale straffeoppgjør ble behandlet i komiteen for demokrati, menneskerettigheter og humanitære spørsmål, og tok til orde for etablering av internasjonale rettslige strukturer for behandling av saker hvor personer som har begått alvorlige forbrytelser, søker tilflukt i hjemlandet og utleveringsavtale ikke foreligger. Transnasjonale straffeoppgjør kan få betydning for saker som Martine-saken. Både Chaudhrys og Michaelsens resolusjoner ble vedtatt i plenum.

Chaudhry deltok videre som en av hovedtalerne under arbeidslunsjen om likestilling 7. juli. Han understreket viktigheten av at menn også engasjerer seg for å fremme like muligheter for kvinner og menn. Han holdt også innlegg i generaldebatten på sesjonens siste dag, om den vanskelige situasjonen i Syria. Han gikk sterkt i rette med syriske myndigheters framferd mot egen befolkning og roste Tyrkia for å ta imot et stort antall flyktninger.

Susanne Bratli ledet møtene i komiteen for politiske spørsmål og sikkerhet. Hun ble gjenvalgt som nestleder i komiteen. Det ble holdt valg på ny president i OSSE PA siden Petros Efthymious toårsperio-

de utløp. Riccardo Migliori (Italia, konservativ) var eneste kandidat og ble følgelig valgt, for ett år.

Seks delegasjonsmedlemmer deltok 26. august–3. september på et utbytterikt studiebesøk til Tadsjikistan, tilrettelagt av OSSEs kontor i Dushanbe. Besøket omfattet møter på høyt politisk nivå, bl.a. med landets president, utenriksminister, innenriksminister og parlamentspresident, orienteringer om OSSEs aktiviteter og innsats, samt feltbesøk til Pyanj ved den tadsjikisk-afghanske grensen (minerydding, grensekontroll), Garm (småskala vannkraftverk, senter for kvinner) og Gissar (grensevakt opplæring). Besøket ga mange interessante innblikk i et land og en region hvor OSSE har satt inn betydelige ressurser de senere år.

Medlemmer av delegasjonen deltok også på høstmøtet i Tirana 4.–7. oktober, hvor hovedtemaene var godt styresett og integrasjon av minoriteter.

Gjennom valgobservasjon gir parlamentarikere fra OSSEs medlemsland og OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) konkrete bidrag til demokratiutvikling. I løpet av 2012 sendte delegasjonen observatører til valg i følgende land: Kasakhstan, Armenia, Hviterussland, Georgia, Ukraina, USA, Romania. Dessverre har det fra tid til annen oppstått uenighet mellom OSSE PA og ODIHR når det gjelder ledelsen av valgobservasjonsoppdrag og formulering av vurderingen av valggjennomføringen. Uenigheten nådde i 2012 det punkt at OSSE PAs president den 5. desember, med støtte fra forsamlingens byrå, erklærte at samarbeidsavtalen med ODIHR suspenderes og at en heretter vil gjennomføre valgobservasjon på uavhengig basis. Det er delte meninger innad i forsamlingen om dette er en klok strategi. Det kan stilles spørsmål ved hensiktsmessigheten av å ha to aktører som begge driver valgobservasjon innenfor samme overordnede organisasjon, OSSE.

Delegasjonens arbeid i 2013

Deltakelse i valgobservasjonsoppdrag er et viktig bidrag til OSSEs målsettinger om demokratiutvikling og støtte til menneskerettigheter. En vil derfor fortsatt fremheve dette som et satsingsområde. Det er ønskelig å gjennomføre nytt studiebesøk til en OSSE-institusjon eller -landkontor da dette gir økt forståelse av hvordan OSSE arbeider i praksis, noe som kommer godt med når man deltar på forsamlingens sesjoner.

Oslo, den 25. februar 2013

Akhtar Chaudhry

delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2012

Innledning

Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for valgperioden 2009–2013 består av følgende representanter:

Medlemmer

Karin S. Woldseth (FrP), leder
Lise Christoffersen (A), nestleder
Håkon Haugli (A)
Sylvi Graham (H)
Karin Andersen (SV)

Varamedlemmer

Tor Bremer (A)
Anette Trettebergstuen (A)
Øyvind Vaksdal (FrP)
Ingjerd Schou (H)
Geir Pollestad (Sp)

Varamedlem Geir Pollestad (Sp) ble i løpet av året erstattet av Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) som varamedlem i delegasjonen.

Komitevervene er fordelt som følger:

Komité

Den faste komité
Komiteen for politiske saker
Komiteen for flyktninge- og befolkningspørsmål
Komiteen for juridiske saker og menneskerettigheter
Komiteen for kultur, vitenskap, utdanning og media
Komiteen for likestillingsspørsmål
Komiteen for sosial-, helse- og bærekraftig utvikling

Medlemmer

Karin S. Woldseth
Karin S. Woldseth
Ingjerd Schou
Øyvind Vaksdal
Sylvi Graham
Håkon Haugli
Karin Andersen

Varamedlemmer

Lise Christoffersen
Lise Christoffersen
Øyvind Vaksdal
Håkon Haugli
Tor Bremer
Anette Trettebergstuen
Geir Pollestad/
Magnhild Meltveit Kleppa

Komiteen for overvåking av medlemskapsforpliktelsene Lise Christoffersen,
Karin S. Woldseth
Øyvind Vaksdal

Generelt

Europarådet og Europarådets parlamentarikerforsamling (PACE) ble opprettet i 1949, og har i dag 47 medlemsland. Europarådet har til hovedformål å arbeide for styrking av menneskerettighetene, demokrati og rettsstaten i medlemslandene. Parlamentarikerforsamlingen spiller også en viktig rolle i forbindelse med valgobservasjoner og i overvåkingen av medlemskapsforpliktelsene til land som nylig har blitt medlemmer av Europarådet.

Organisasjonens hovedsete og faste sekretariat ligger i Strasbourg.

PACE består av representanter for medlemslandenes nasjonalforsamlinger, totalt 318 medlemmer (og 318 varamedlemmer). PACE består av hovedforsamlingen og den faste komité i tillegg til åtte komiteer for forskjellige saksområder: for politiske saker, for juridiske saker og menneskerettigheter, for sosial-, helse og bærekraftig utvikling, for flyktninge- og befolkningspørsmål, for kultur, vitenskap, utdan-

ning og media, for likestillingsspørsmål, for reglements- og immunitetsspørsmål og for overvåking av medlemslands medlemskapsforpliktelsene. Det er også etablert en rekke underkomiteer. Forsamlingens president velges for toårsperioder, og i januar 2012 ble Jean-Claude Mignon valgt. Selv om forsamlingen i hovedsak har rådgivende funksjoner, spiller den i praksis en betydelig rolle i Europarådet. Den vedtar resolusjoner og anbefalinger til medlemslandenes parlamenter og regjeringer på en rekke områder og overvåker de nye medlemslandenes overholdelse av medlemskapsforpliktelsene. Parlamentarikerforsamlingen velger Europarådets generalsekretær, Europarådets menneskerettighetskommissær og dommerne til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Det avholdes fire årlige hovedsesjoner i Strasbourg, vanligvis siste arbeidsuke i januar, april, juni og første arbeidsuke i oktober. I tillegg holder de faste komiteene en rekke møter i løpet av året.

Det ble også i 2012 gjennomført fire delsesjoner, hvor den norske delegasjonen deltok aktivt både gjennom å holde innlegg, stille spørsmål i plenum og å ta egne initiativer. Karin S. Woldseth (FrP) har siden 2009 vært rapportør på Bosnia-Hercegovina og ble i 2011 valgt som PACE-representant i Venezia-kommisjonen. Lise Christoffersen (A) har siden 2010 vært rapportør på Moldova. Håkon Haugli (A) ble i januar valgt som rapportør for lesbiske, homofile, bifile og transpersoners (LHBT) rettigheter og fremmet et forslag om rapport på temaet. I tillegg til deltagelse på en rekke komitémøter gjennom hele året, deltok medlemmer fra delegasjonen også i valgobservasjon i Russland, og på rapportørreiser.

Hovedspørsmål

Generalsekretær Thorbjørn Jaglands reforminitiativ preget arbeidet også ved inngangen til 2012. Reformens hovedmål er å revitalisere Europarådet som politisk organ, konsentrere arbeidet på færre prosjekter og områder hvor organisasjonen har et komparativt fortrinn. Jagland har fått god støtte i parlamentarikerforsamlingen for sine forslag og gjennomførte i januar 2012 egne reformtiltak. Blant annet ble debatt hvor tema er fritt, begrensning av antallet saker som tas opp i løpet av en delsesjon, og reduksjon av taletiden fra fem til fire minutter satt i verk fra årets første delsesjon. Komiteene for sosiale saker, miljø og økonomi ble slått sammen til én, og den politiske komité og likestillingskomiteen fikk sine mandater noe utvidet. I reformarbeidet var Stortingets delegasjon spesielt opptatt av at man i organisasjonen fokuserer på Europarådets arbeid innen organisasjonens tre grunnpilarer; menneskerettigheter, demokrati og rettsstat.

Reform av Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) var et sentralt tema i 2012 satt på agendaen av det britiske Europaråd-formannskapet. Dette ble understreket av Storbritannias statsminister David Cameron da han besøkte parlamentarikerforsamlingen i januar. Cameron slo fast at reform ville være absolutt nødvendig for at domstolen skal kunne fylle den rollen den er ment å ha. Han viste til at en større andel av sakene som nå ligger i kø, er saker som ikke kan avvises. Tiltakene måtte derfor gripe dette an, og domstolen måtte få mer effektive mekanismer for å vurdere hvilke saker den skulle behandle. I april ble Brighton-erklæringen om EMD-reform vedtatt på ministernivå.

Utviklingen i Russland ble et tema som preget parlamentarikerforsamlingens plenum i 2012. I januar ble Russland mellom to valg debattert, og i oktober ble rapporten om hvordan Russland overholder sine medlemskapsforpliktelser behandlet. I januar ble det understreket at Russland, midt mellom Duma- og presidentvalg, hadde et mulighetsvindu for

strukturelle endringer. Debatten i oktober slo fast at dette mulighetsvinduet ikke hadde blitt benyttet. Det var foreslått både resolusjon og anbefaling til Ministerkomiteen, men bare resolusjonen ble vedtatt. Anbefalingen falt etter en følelsesladet debatt hvor argumenter rundt prosedyre vant frem. Den vedtatte resolusjonen viste til at Russland var på et unikt punkt i sin demokratiske historie med stor mobilisering med demonstrasjoner etter valgene og et aktivt sivilt samfunn, i tillegg til at myndighetene hadde vist reformvilje. Samtidig uttrykte PACE bekymring for vedtatte lovendringer som begrenser forsamlingsfriheten og begrenser ikke-statlige organisasjoners muligheter til å få internasjonal finansiering. Etter et endringsforslag ble et avsnitt om den vanskelige situasjonen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner tatt inn i resolusjonen. Parlamentarikerforsamlingen oppfordret myndighetene i Russland til å bedre tilrettelegge for demokratisering og vedtok å fortsette å følge opp hvordan Russland overholder sine forpliktelser overfor Europarådet.

Delegasjonsleder Karin S. Woldseth er valgt av PACEs komité for overvåking av medlemskapsforpliktelsene som rapportør på Bosnia og Herzegovina. Hun la i januar frem sin rapport om de demokratiske institusjonene i landet, og slo fast at det er problematisk at man mer enn ett år etter siste valg ikke hadde fått en regjering på plass, og at landet måtte bevege seg fra representasjon basert på etniske skillelinjer til et åpent og demokratisk system hvor alle uansett bakgrunn kan delta. I resolusjonen som ble vedtatt, ble det vist til dommen fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) som slår fast at valgsystemet diskriminerer på etnisitet og påpekt at Bosnia og Herzegovina må ta nødvendige grep for konstitusjonell reform. Parlamentarikerforsamlingen advarte landet om at manglende reform innen neste valg, som vil finne sted i 2014, kan resultere i ekskludering fra organisasjonen. Da Bosnia og Herzegovinas utenriksminister besøkte PACE i april kunne Woldseth berømme ham for at det hadde vært gjort fremgang siden april, regjering var på plass, det hadde vært fremskritt i budsjettarbeidet og kandidater til vervet som EMD-dommer hadde blitt fremmet.

I april ble det gjennomført en hastedebatt om Syria. I resolusjonen som ble vedtatt, var parlamentarikerforsamlingen klare på at menneskerettighetsbruddene begått av det syriske regimet og volden det har påført sivilbefolkningen, var uakseptabel. Det ble også pekt på at det var positivt at en felles internasjonal holdning til situasjonen var i emning, og uttrykt full støtte til Kofi Annans fredsplan. Syria sto igjen på agendaen i oktober. Da var hovedfokus på flyktningssituasjonen og utfordringene dette innebar særskilt for Tyrkia.

En rapport om en tragisk hendelse som fant sted i Middelhavet våren 2011 da 63 av 72 personer om bord i en gummibåt på flukt fra Libya omkom, ble lagt frem under aprilsesjonen. Den vedtatte resolusjonen slo fast at søk og redningstjenestene, flaggstatenes til skip i området, NATO, libyske myndigheter og smuglere, alle sto til ansvar for det som hadde skjedd. Resolusjonen ble fulgt opp i forhold til NATO og Europaparlamentet. Lise Christoffersen fulgte opp saken ved å stille spørsmål til forsvarsminneren.

Den pågående økonomiske krisen i Europa satte preg på forsamlingens arbeid også i 2012. I juni ble flere rapporter som omhandlet dette temaet behandlet, og resolusjoner om effekten av innstrammingstiltak på sosiale rettigheter og demokratiet, faren for en tapt ungdomsgenerasjon som resultat av finanskrisen og effekten av krisen på lokale og regionale myndigheter vedtatt. I samme sesjon ble demokratiets stilling i Europa diskutert, også i denne debatten ble de negative effektene av den økonomiske krisen trukket fram som sentrale.

På sommersesjonen ble det fokusert på overvåkingsarbeidet forsamlingen driver overfor nyere medlemsland. 10 medlemsland er under overvåking for sin overholdelse av medlemskapsforpliktelsene, og fire land som nylig har kommet ut av overvåkingen, følges fortsatt tett. Det siste året hadde spesielt Ukraina, Bosnia-Herzegovina, Aserbajdsjan, Russland og Ungarn vært prioritert. Som del av arbeidet overfor Aserbajdsjan ble det i høstsesjonen gjennomført en debatt om definisjonen av politiske fanger. Denne skulle følges opp i forbindelse med overvåkingsrapporten om dette landet i januar 2013. Lise Christoffersen tok spesielt opp sanksjonsmulighetene Europarådet har med hensyn til land som over lang tid ikke overholder forpliktelsene. Hun mente man bør se på om det å frata land som er under overvåking, muligheten til å ha formannskapet i Ministerkomiteen, kan være en mulig sanksjonsform. Christoffersen engasjerte seg spesielt når det gjaldt Aserbajdsjan og tok opp menneskerettighetsbrudd i landet i fridebatten i juni.

Stortingets PACE-delegasjon ønsket i 2012 å fokusere på Vest-Balkan. Delegasjonen gjennomførte derfor en studiereise til Bosnia-Herzegovina, Serbia og Kosovo i september. Reisen ga delegasjonen en unik mulighet til å bli kjent med regionen og de enkelte landene og fikk en bedre forståelse for landenes situasjon i dag sett i en historisk og geopolitisk kontekst. De tre landene var på svært forskjellige sta-

dier i den politiske utviklingen, fra politikk som styres ut ifra etniske skillelinjer i Bosnia-Herzegovina, til Serbia hvor de politiske institusjonene blir sterkere og sterkere og Kosovo som var i en startfase, men hvor optimismen rådet.

Delegasjonen tok arbeidet i PACE også med hjem til Stortinget. Delegasjonen ønsket, som del av parlamentarikerforsamlingens fokus på frihetsberøvedes rettigheter i forbindelse med den internasjonale menneskerettighetsdagen 10. desember, å gjennomføre et institusjonsbesøk. På grunn av uforutsette omstendigheter ble besøket ikke gjennomført før januar 2013, da til Oslo politiarrest.

2012 viste igjen at PACE er et forum for debatt og konsensusbygging, også rundt kontroversielle temaer.

Delegasjonens arbeid i 2013

Delegasjonen ønsker å opprettholde et høyt aktivitetsnivå også i 2013. I 2012 ble delegasjonsleder Karin S. Woldseth (FrP) valgt som visepresident i Komiteen for politiske saker og nestleder Lise Christoffersen (A) ble valgt som visepresident i Komiteen for overvåking av medlemskapsforpliktelsene. Begge har fått fornyet tillit for 2013. Rapportøroppdragene på Bosnia-Herzegovina og Moldova videreføres og statusrapport for demokratiutviklingen i Moldova legges frem i løpet av 2013. Håkon Haugli (A) fortsetter som fast rapportør på rettighetene for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LHBT) og skal legge frem sin rapport om dette temaet i løpet av 2013.

Starten på 2013 preges av at delegasjonen skal sende sin innstilling med kandidater til vervet som norsk medlem i Europarådets torturkomité (CPT). Kandidatene skal ha kompetanse fra ett av feltene juss, medisin, psykologi, fengselsvesen eller politiarbeid. Intervjuer gjennomføres i månedsskiftet februar/mars

Valget i september vil innebære store endringer i delegasjonen da flere av delegasjonens medlemmer ikke tar gjenvalg til Stortinget. For høsten vil et mål være kompetansebygging til nye delegasjonsmedlemmer.

Et mål også for 2013 er å, i økende grad, trekke veksler på arbeidet i PACE med hensyn til saker som tas opp i Stortinget. Gjennom spørsmål og interpellasjoner ønsker delegasjonen å rette oppmerksomheten mot europarådssaker som er relevante også i Norge.

Oslo, den 15. februar 2013

Karin S. Woldseth

delegasjonsleder

